

KALENDÁR

na roky

2020 — 2021

po narození Krista

DUŠAN
DUŠEK
DĚTI
V DAŽDI

**DUŠAN
DUŠEK
DETI
V DAŽDI**

KALENDÁR

na roky

2020 — 2021

po narození Krista

DUŠAN

DUŠEK

DETI

V DAŽDI

slovar

Napísanie diela podporil z verejných zdrojov formou štipendia

u. fond
na podporu
umenia

Text © Dušan Dušek 2023

Design © Braňo Matis 2023

**Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2023**

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-6362-3

Všetkým
priateľkám a priateľom,
ktorí prešli a naďalej prechádzajú
časom tohto kalendára
s vďakou, pozdravom
a objatím
DD

Ivan Laučák

Ad Revidendum

“

”

Spomeňte si, ako sme sadili topol'
balzamový za školskou dielňou.
Pod ornicou boli zahrabané panely.
Našli sme miesto, kde sa zem otvárala
do hĺbky, tam sme mu urobili hniezdo.
Zo tri vedrá vody a tri lopaty prsti,
kolík k štíhlemu prútu.
Vám sa už nechcelo pohnúť ani prstom.

Bude to náš strom — vpravím vám,
stretneme sa pri ňom v roku 2000
ostatný deň júna o 14.00.
Dokončili ste robotu
a utekali do jedálne.

Druhý deň ráno ste ho išli poliať,
ale topoľa nebolo. A hľa,
priplichtil sa školník so slovami:
Zlikvidoval som ten váš topol',
lebo nemienim zhrabovať jeho lístie.
Vy sa rozídete po celom Slovensku,
kto z vás to tu pozametá?

A tak som už len musel odpovedať:
Dievčatá a chlapci, tu máte vysvedčenia,
základnú školu ste skončili,
dajte si ešte pozor na priechode cez cestu,
pochopte školníka i mňa,
stretneme sa v roku 2000
medzi plotom a školskou dielňou,
topoľa už nieto,
ale slovo hádam platí?

Neskôr

Nadina mi hovorí:

„Ako v tej kuchyni pri varení rozmýšľam,
hovorím si — kto by chcel toho nášho prokurátora
v minulosti zabiť? Asi jeho vlastní. Z toho mi vyplýva
iba jedno — aké je nebezpečné variť.“

Obloha má vysoké čelo, rajčiny
červené trenírky, v slivkovom lekvári
smäd pije vodu,
voda pije
smäd.

PE

Pres noc a

Prnsim obratit

Tentoraz som na Silvestra už hodinu pred poludním začal napínať uši. Práve vyrázil. Odštartoval z vodných šírav Pacifiku, prví ho víтали obyvatelia Veľkonočných ostrovov, daroval im prvú sekundu prvého dňa a uháňal ďalej: nový rok.

Počasiе bolo mimoriadne priaznivé. Na samom konci roka v Bratislave predsa len snežilo, padali jemné vločky, páperový ľad, dovtedy sa na zem ukladala iba hebká vata srieňa, ktorú z vlhkosti vzduchu vytiahol nočný chlad, aby ju premenil na biely mach, no v tom naozajstnom snežení bolo niečo oveľa dôležitejšie, ako je zima či mráz: plachtenie, poletovanie, dráhy letu, viditeľný vzduch. Niečo tiché, no zároveň slávnostné, prichádzajúce stabilnou rýchlosťou: nový rok.

Na celom svete stihol prísť vždy presne o polnoci miestneho času. A všade ho víтали ohňostroje. V priamych televíznych prenosoch sme videli hýrivé svetelné oslavy jeho príchodu na moste v Sydney, potom v Pekingu, deväť hodín putoval cez Áziu, aby po ďalších dvoch hodinách dorazil aj k nám. Dotkol sa nás bozkom medzi dvoma sekundami — toho končiaceho sa a toho začínajúceho sa roka — a upaľoval ďalej, lebo v tej chvíli mal pred sebou ešte dlhú cestu. A zároveň zostal s nami: nový rok.

Vedel som, že o šiestej hodine ráno bude už za Atlantikom, mihne sa na Times Square v New Yorku, aby o ďalšie tri hodiny neskôr prefičal cez Phoenix v Arizone, rozlúči sa s majákom Point Loma na juhu Kalifornie a vydá sa opäť nad hladinu oceána, kde dokončí svoju misiu, ktorá nám prináša priateľské želania zdravia, šťastia, radosti a veselosti. A možno aj súdržnosti. A ešte prítulnosti. A ešte spolupatričnosti. A ešte aj pocit, že po lietaní s takýmto dňom, keď s ním — aspoň v duchu — obehnete celý svet, máte takmer istotu, že aspoň kúsok z neho priletí na chvíľu k vám, spojí vás s ostatnými, vás i nás, že nás teda aspoň takto dá všetkých do jednej hromady. Veď nás spája aj tým, že sa volá všade rovnako: nový rok.

To už sa k nám opäť blížilo poludnie — a niekde nad vodami sa rozbiehal druhý deň z kalendára, aby zase o polnoci dobehol do našich hodínok. Za ním sa

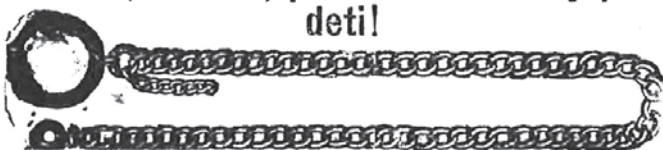
chystajú ďalšie a ďalšie. Z každého sa môže stať sviatok, ako pre koho, no tým spoločným — a preto aj najvítanejším — je len jeden: nový rok.

Škoda, že nechodí častejšie.

Alebo: dobre, že nechodí častejšie.

Ako chcete.

Lacné, solidné, príležitostné dary pre deti!

K 12.

S 3ročnou písomnou zárukou.

Č. 95. Právě strieborné remontoárky, cis. a kr. punčirované, s bielym alebo barvistým ciferníkom, so sekundovými rúčkami, v pevnom puzdre, s presne regulovaným „Gloria“ strojom, 3ročnou písomnou zárukou. Ku nim súca pravá strieborná pancierová retiazka 90 cm. dlhá, s odskakujúcim prsteňom a karabínom a s pravým strieborným kompasom ako prívesok na retiazku

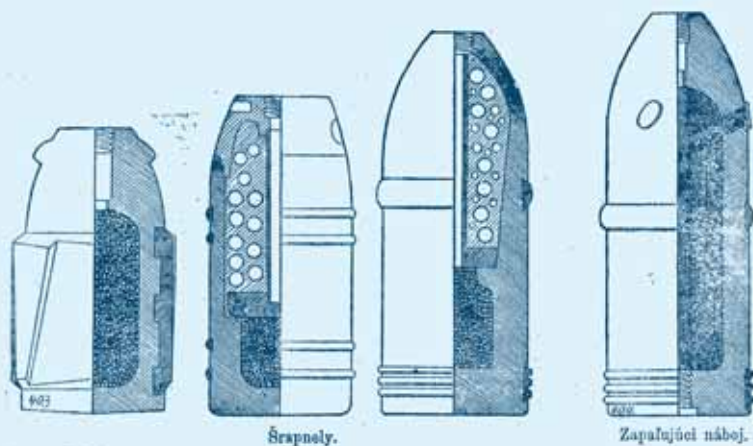
len 12 korún.

Risika niet! Kovar možno zameniť alebo peniaze späť. Rozposiela sa na dobierku z prvej hodinárskej dielne v Brnxi

Hanuša Konrada cis. a kr. dvorný dodávateľ

Brüx č. VI/9 (Česko).

Hlavný cenník s vyše 3000 obrázkami zdarma a franko.

Tohtoročnou farbou je podľa vzorníka firmy Pantone klasická modrá číslo 19 — 4052, vybratá takmer z päťtisíc odtieňov, čiže Pantone Classic Blue.

Išli sme spať po polnoci, k slovám prišli štvrtiny tabletiék stilnoxu — a ich vety sa skončili až takmer o desiatej hodine ráno.

Po zime ani stopy.

Naše sýkorky, ktoré krmíme slnečnicou na balkóne, sú už poriadne vypasené.

Na obrazovke televízora vyhrávajú viedenský filharmonici. Krmia sa aj vrabce. Dirigent pri jednej skladbe zahral na trúbke. Na trávniku rozkvitli sedmokrásy.

V nijaký iný deň nie je svet taký strelený ako na Nový rok — toľko rakiet, toľko dierok do vzduchu. A ešte aj 27 sáľv k výročiu založenia republiky.

Nadina sa ma pýta, či som si všimol jej novú výzdobu v kúpeľni? Nie; nevšimol.

„Keď sa ti niečo nepáči, to mi hneď povieš, ale keď je niečo pekné, aspoň si myslím, to nezbadáš.“

Idem sa pozrieť. Na poličke je drobná ikebana zo sušených ruží, makovic a kytičky čili papričiek. Chválím ju. Chystá sa dojesť novoročnú kapustnicu. Aj tú chválím.

Na nose objavím fialovú žilku, tenkú ako vlas, ukrýva sa v lalôčiku kože, čo mi visí tesne pod ľavým okom.

Malý Matej sa nerád dáva strihať, no potom to naňho príde — a je ochotný ísť aj do holičstva pre psov. Vilma pri hre s kartami rada švindľuje.

Teploty sa držia nad nulou. V noci mrzne. Musím oškrabávať okná na aute. V tráve sa belie osuheľ. Pichľavá cezmrína svieti červenými guľôčkami. Vtákov stále ubúda.

Snehuliaci na Vilminej kresbe sa volajú Loky a Popy.

Vďaka jej farbičkám objavujem dokonalý súlad troch pasteliek: hnedej, oranžovej a fialovej.

Kamaráti mi vinšujú k narodeninám: prvý PV.

MR mi napísal: *Či si robil v obci Gbelce aj nejaké kotrmelce?*

Tak som sa zase dožil: 74. Ráno som si povedal, že si oblečiem pohodlné menčestráky od JOŠ — a vtom zvoní telefón, pevná linka, hlási sa ich darca z Paríža. Pol hodiny sme sa rozprávali o starých fotografiách a o všelijakých chorobách, ktoré kvária naše staré telá.

Povedal peknú vetu: „Nohy v cielovej rovinke.“

A keď som mu hovoril o tých nohaviciach od neho, hneď si pýtal číslo veľkosti, že by mi zase nejaké kúpil. A mám ich nosiť častejšie — aby mi zase mohol zavolať.

Nadina na H7 premiestnila kvetináč s jazmínom, dala ho z predsiene do kuchyne, kde má viac svetla — a hneď rozkvitol. Po dlhom čase priletel na krmidlo aj brhlík Šidlo.

Do knihy *Potok pod potokom* som si vybral motto od JM: *Pre kvapku ópia vymieľaš zvyšok maku.*

Volal mi TJ. Paľkovi robili kolonoskopiu, nič mu nešli, no ďalej chudne. Zajtra ho čaká ďalšie vyšetrenie. Tomáš opäť zavolá.

JL mi poslal skeny zápalkových nálepiek z päťdesiatych rokov: aj ich texty opišem do knihy. Napríklad: *I srst sa zužitkuje, z troch zajacov jeden klobúk. Alebo: Päťročnicu za štyri roky.*

Večer som povedal dobrú detskú vetu:

„Jeden z nás dvoch sú obidvaja.“

Aj tú som dal do knihy.

ZALÚBENÝ PO UŠI

Pukanec sa zalúbil do Perinky.

Najprv iba po členky.

Potom po kolená.

Neskôr až po pás.

A nakoniec po uši.

Iba vlasy si nedali povedať.

Kapor od závidisti povedal:

„Stará čižma otlak nespraví.“

Potom dlho pršalo.

Február | 2020

Nádcha sa pomaly ustaluje. Kírmim sa jablkom, dopíňam vitamíny, v jednej ruke pero, v druhej ovocie: chcem napísať článok o lesníckej kolónii v Piešťanoch, spojiť sa s architektom LM, nájsť dokumenty a fotografie, pridať spomienky na konkrétnych ľudí, vtedajších obyvateľov, čo tam krátko po vojne žili. Domy a záhrady. More detí. Začal by som hľadaním projektov.

Pôvodne tam stál kaštieľ grófa Erdődyho: zažil som strhnutie jeho poslednej steny. Pripojili na ňu oceľové lano, druhý koniec pripli za pásový traktor, tzv. pásak — a ten ťahal. V rumovisku som našiel sklíčka z krištáľových lustrov. Vzápätí na tom mieste začali stavať

poslednú bytovku. Na rozdiel od ostatných domov mala dve poschodia — a priestoru okolo nej sme hovorili stavba. Chodili sme sa tam hrať: *na stavbu*.

V zemi pod gašťanom bola veľká vápenná jama. Urobili sme si skokanský mostík, kramľami sme stĺkli laty s rebríkom — a skákali sme z neho do hlbokého piesku. Na konároch stromu mal každý miestečko; do kôry sme vyrezávali svoje iniciálky: JČ, PR, LK, DD, MD, IO, KK.

Zo samého vrcholca sme pískali signál našej bandy: *široká strana maja radnaja*.

Neskôr pri gašťane naši rodičia vybudovali volejbalové ihrisko, bývali tam piešťanské turnaje, fandili sme našim tatkom a mamám: Tatranu. Ďalšie DŠO (dobrovoľný športový oddiel) sa volali: požiarnici — Iskra, úradníci — Slovan, poľnohospodári — Slavoj, železničari — Lokomotíva, žandári — Červená hviezda, priemysel — Spartak, krajčíri — Odeva, vojaci — ÚDA, neskôr Dukla. A ešte vysokoškooláci — Slávia. Ich látkové odznaky bývali prišité na športových vakoch.

Túžili sme aj po tých sovietskych: Dynamo, Torpédo, Krídla vlasti.

No márne.

Z diaľky sa mi zdalo, že v korune stromu prebleskujú lúče svetla, ale zblízka to bol trepot krídel holuba, ktorý na tenučkých konárikoch hľadal rovnováhu pri oberaní drobných bobuliek, pričom divo mával letkami, aby sa udržal vo vzduchu.

Vonku je stále sivo.

Pijeme s Nadinou bylinkové čaje, teraz najmä harmančekový, takmer nevychádzame z bytu. Konečne padal sneh — keby sneh — z neba sa sypali takmer desaťcentimetrové chumáče, či skôr vechte.

Dnes by mal narodeniny MV; volali sme s Jankou.

Na prehliadke v nemocnici sa v mojom krku nič zlé nenašlo.

Už popoludní sa sneh roztopil. Vyšlo slnko. Do vzduchu sa vrátila vlhkosť. Pofukuje vietor. Aprílové počasie. Pomaly sa zotmie. Obloha nám máva šatkou tmy.

Obraz so všetkými živlami. Oheň, voda, vzduch, zem. Piatym živlom je vraj éter. V budhizme je to duch, v Japonsku prázdno, v čínskej tradícii piatich prvkov je to kov — a namiesto vzduchu je tam drevo. Slovo živel je ekvivalent latinského *element* a gréckeho *stoicheon*, ktoré označovali základné zložky sveta, prvok alebo aj písmeno. Metaforicky sa ako živly označujú napríklad neskrotné deti, podozrivé alebo podvratné skupiny.

Sono krku: negatívne.

Minulý týždeň mi v dopravnom podniku vystavili nový seniorsky pas na bratislavskú MHD, od sedemdesiatky cestujeme zadarmo na všetkých linkách, dali mi šancu až do roku 2025.

Mladý lekár, čo ma vyšetroval, sa ma pýtal, či som menovec DD. Aj menovec, povedal som. Pamätal si ma z hodín literatúry na strednej škole. Vyšetrenie prebehlo rýchlo, sestrička počúvala náš rozhovor, pri predchádzajúcich vyšetreniach sa vždy hrala na sochu.

Tentoraz sa usmiala — a podala mi výsledok s popisom vyšetrenia.

Putovali sme po Bratislave: z Artfora sme na chvíľu presídlili do Martinusu, potom do kaviarne centra Cubicon, neskôr do cukrárne Wagner na dunajskom nábreží — a v lete do ružinovskej reštaurácie U štrngáča, kde sa dalo sedieť na terase.

Práve tam to mal PV najbližšie; zvyčajne tam býval prvý a čakal na všetkých ostatných.

Naše stretnutia mali vždy to isté označenie: chalupári. Organizoval ich vydavateľ PCH — a keď bolo treba, všetkých nás na svojom aute pozvával dokopy, aby sme sa mohli tešiť z toho, že sme spolu, že sa môžeme rozprávať. Naša zostava bola takmer vždy rovnaká. Podľa veku: JB, TJ, DD, JŠ, IR, PCH — a Paľko. Opakovali sme si staré historiky. Smiali sme sa. A radovali sa. Nič lepšie sme v posledných rokoch nezažili.

PV bol vždy vtipný, ironický, sebazhadzujúci, múdry, skromný, presný, trefný, briskne analytický, prívetivý, chytrý, pohotový.

Píšem to všetko neohrabane, so smútkom a žiaľom, narýchlo a útržkovito, s pocitom absolútnej straty. Mali sme šťastie, že sme boli jeho kamaráti, mali sme šťastie, že bol náš kamarát, že sme sa mohli vídať, že sme mohli spolu pobudnúť.

Pred jeho pohrebom sa na nebi zjavil biely kríž, preťali sa dve dráhy lietadiel, stopy po blednúcej pare — až v krematóriu sme zrazu videli, že bude aj katoľická omša.

Tomáš povedal, že to nemôže byť náhoda.

Kríž som odfotoil.

Nadina mi ráno hovorí, že tabletka sa vždy postaví na obvodný pásik, neleží na plochom brušku.

Vždy je všetko ináč. V sobotu nás čakajú parlamentné voľby. Krajina potrebuje zmenu. Pod košelu som si obliekol nové tielko: nové veci vraj prinášajú šťastie.

Hlasovalo veľa ľudí. Podpísali sme aj petíciu proti hazardu.

Nadina mi povedala: „Pre mňa je milovanie ešte stále akt lásky, preto pri ňom nemôžem myslieť na zemiaky, čo sa varia na sporáku.“

Pokúšal som sa vyjednávať: „Čo keby? Kým sa tie zemiaky uvaria?“

Potom povedala: „Už sú uvarené.“

Išli sme neskoro spať.

Nakoniec vyhralo OĽANO. Môže mať s ďalšími tromi stranami aj ústavnú väčšinu — ak bude chcieť.

Ak bude chcieť.

Inak, celkovo, je to bieda, ale už je aspoň po tom.

Tielko ako-tak pomohlo.

TRMA-VRMA

*Na hasičskej zábave sa strhla bitka, pobili
sa dvaja hrobári — a potom aj všetci ostatní.*

Āapor o tom ešte týždeň rozprával.

„Videl si to?“ opýtal sa Pukanca.

„Bil ho hlava-nehlava.“

Lenže Pukanec to videl.

*A tak povedal: „Bil ho hlava-hlava,
každý úder do brady.“*

Āapor sa na chvíľu zamyslel.

Potom neochotne prikývol:

*„Náhodou máš pravdu; väčšiu
urmu-urmu som v živote nevidel.“*